

طراحی مدل توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی براساس نظریه داده بنیاد

جواد کریمی^۱، لیلا سلطانیان^۲، ابوالفضل بجانی^۳

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه رازی، کرمانشاه (نویسنده مسئول)

۲. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه رازی، کرمانشاه

۳. دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۶/۱۳ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۲/۱۸

چکیده

پژوهش حاضر با هدف طراحی مدل توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی براساس نظریه داده بنیاد انجام شد. این پژوهش با استفاده از روش کیفی با اجرای مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته با ۱۶ نفر شامل اساتید و خبرگان مدیریت ورزشی (شش نفر)، افراد باتجربه و نخبه ادارات ورزش و جوانان (پنج نفر)، کارشناسان اداره میراث فرهنگی و گردشگری (سه نفر) و افراد فعال در ورزش‌های ماجراجویانه (دو نفر) که با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند، انجام شد. روش جمع‌آوری اطلاعات از طریق مطالعه پژوهش‌های پیشین و اجرای مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته بود. برای بررسی روایی صوری و محتوایی، یافته‌های پژوهش به مشارکت‌کنندگان ارائه شد و آن‌ها متن نظریه را مطالعه کردند و سپس، نظرهای آن‌ها اعمال شد. روش استفاده شده برای بررسی پایایی، روش توافق درون‌موضوعی بود. میانگین میزان توافق درون‌موضوعی ۰/۷۹ گزارش شد. بر مبنای یافته‌ها، ضرورت‌ها و چالش‌ها در این پژوهش شامل اجتماعی و فرهنگی، اشتغال مبتنی بر کارآفرینی، مدیریت هیجان، مدیریت ارتباطات و زیرساخت‌ها بودند. موانع شامل اداری-مدیریتی، امکانات و تجهیزات، فردی، مالی و اقتصادی، امنیتی، روستاها و اطلاع رسانی بودند. بسترها شامل قوانین و آیین‌نامه، فرهنگی و اطلاعاتی، آکادمیک و نیروی انسانی متخصص بودند. راهکارها شامل مدیریت ایمنی، آموزش و فرهنگ‌سازی، مدیریت اماکن و رویداد و مدیریت کیفیت و نوآوری بودند. همچنین، اثرات شامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بودند؛ بنابراین، پیشنهاد می‌شود به منظور توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی، با توجه به عوامل شناسایی شده، سیاست‌های مدیریتی در راستای پیشبرد گردشگری ماجراجویانه ورزشی تعیین و اجرا شوند.

واژگان کلیدی: توسعه، داده بنیاد، گردشگری، ماجراجویانه، ورزشی.

1. Email: karimi3488@gmail.com
2. Email: leilasoltanain20@gmail.com
3. Email: abolfazlbejani@gmail.com

مقدمه

در حال حاضر، گردشگری صنعتی قوی شناخته شده است که در تغییر شرایط اقتصادی سراسر دنیا تأثیر چشمگیری دارد (پرایگ و رایان^۱، ۲۰۱۱، ۲۶۰). صنعت گردشگری به‌ویژه به‌منظور گذران اوقات فراغت یکی از نیازهای اصلی انسان محسوب می‌شود؛ به‌طوری‌که این پدیده با اختصاص دادن ۱۱ درصد از جمعیت جهان، جابه‌جایی صلح‌آمیز تاریخ بشر محسوب می‌شود (رهبری و گودرزی، ۲۰۱۷، ۸۶). گردشگری فراتر از یک صنعت، به پدیده‌ای اجتماعی-اقتصادی در سطح جهانی تبدیل شده است (امری^۲، ۲۰۱۰)؛ به‌گونه‌ای که این صنعت نقشی برجسته به‌عنوان مولد اقتصادی در جوامع گوناگون دارد و امروزه به ابزاری کلیدی برای توسعه کشورهای تبدیل شده است (عراقی^۳، ۲۰۱۴، ۳). درباره اهمیت صنعت گردشگری باید گفت گردشگری سبب رشد اقتصادی می‌شود، اما رشد اقتصادی لزوماً سبب رشد گردشگری نمی‌شود (جان و ویتسون^۴، ۲۰۱۰، ۶). هم‌زمان با افزایش اهمیت توسعه بخش گردشگری در تسهیل دستیابی به توسعه اقتصادی، توجه به جاذبه‌های گوناگون گردشگری از جمله گردشگری ورزشی نیز طی دهه‌های اخیر افزایش یافته است (گل‌زاده، عبدالله زاده، محمدیان و مدادی، ۲۰۱۸، ۲۴۱). پیوند میان گردشگری و ورزش شکل جدیدی از گردشگری در دهه‌های اخیر محسوب می‌شود؛ به‌طوری‌که گردشگری و ورزش به هم وابسته و مکمل هم‌دیگر هستند (موسوی گیلانی، اسدی و سجادی، ۲۰۱۲، ۳۹). گردشگری و ورزش پدیده‌های جذابی هستند که قرار گرفتن آن‌ها در کنار هم می‌تواند به هم‌افزایی درخور توجهی در هر دو حوزه منجر شود (جابری، خزایی و اسدی، ۲۰۱۸، ۱۷). گردشگری ساختار جدید و جامعی برای پرکردن اوقات فراغت و تفریح همراه با نشاط روحی و جسمی انسان به‌وجود آورده است (چالپ و کاستا^۵، ۲۰۰۶، ۸۶). گردشگری ماجراجویانه یکی از بخش‌های گردشگری است که در دو یا سه دهه اخیر رشد چشمگیری داشته است و یک شریک در بازار بین‌المللی گردشگری است و اساس آن بر ماجراجویی است که عواید بسیاری برای دنیای اقتصاد دارد (وچادیونویک^۶، سبیک، جاکسیمویک، گالیک، زیوکویک و میلینسیس، ۲۰۱۳، ۹۹). باید در نظر داشت که تفریح‌ها و ورزش‌های ماجراجویانه در قلب گردشگری ماجراجویانه قرار دارند و جزء جدایی‌ناپذیر آن محسوب می‌شوند. گردشگری ماجراجویانه، سفر، ورزش و تفریح‌ها را باهم دارد. به‌طور قطع، فعالیت‌های ماجراجویانه احساسات، هیجان‌های قوی و

-
1. Prayag & Ryan
 2. Emery
 3. Eraqi
 4. Juan & Wiston
 5. Chalip & Costa
 6. Vujadinovic, Sabic, Joksimovic, Golic, Gajic, Zivkovic & Milincic

خطرپذیری را در خود دارند که به ندرت می‌توان در ورزش‌های دیگر آن‌ها را یافت (برایویک^۱، ۲۰۱۰، ۲۶۰). آغاز هزاره سوم منادی انفجار محبوبیت فعالیت‌های ماجراجویانه بوده است؛ فعالیت‌هایی که گاهی ورزش‌های سبک زندگی یا ورزش‌های جایگزین نامیده می‌شوند. این فعالیت‌ها راه‌های جدید و چالش‌های بالقوه‌ای را برای روش‌های سنتی مفهوم‌سازی و عملی ورزش ارائه می‌کنند (گیل کرسست^۲، ۲۰۱۲، ۱۳۸۳). فعالیت‌های ماجراجویانه فعالیت‌هایی جدید و جذاب هستند و به‌طور معمول، شامل میزانی از چالش‌های فیزیکی، ذهنی و حضور نسبی مؤلفه طبیعی هستند که مسیرهای جدیدی را در فعالیت ورزشی ارائه کرده‌اند و گاهی رقیب ورزش‌های مرسوم معرفی می‌شوند (مجیدی و محرم‌زاده، ۲۰۱۶، ۱۸).

با وجود افزایش تلاش‌های اجتماعی برای به‌حداقل‌رساندن خطرها در ورزش، فعالیت‌های ماجراجویی مانند چتربازی، صخره‌نوردی و قایق‌سواری در حال محبوب‌شدن هستند (چالیف^۳، کاستا، ۲۰۰۶، ۸۶). بسیاری از اصطلاح‌های گوناگون مانند «ورزش‌های جایگزین، جدید، افراطی، ورزش‌های ترسناک ماجراجویی، حرکتی، پرهیاهو و ورزش سبک زندگی» در آن مورد استفاده شده‌اند (وست و آلن^۴، ۲۰۱۰، ۱۲۳۴). ماجراجویی ورزشی در ارتباط نزدیک با هر دو محیط مصنوعی و طبیعی توسعه یافته است و براساس نظریه‌هایی که در این مورد وجود دارد، می‌توانیم پیش‌بینی کنیم که در آینده شاهد پیشرفت فناوری جدیدی در ورزش ماجراجویی باشیم که به صورت‌های ماجراجویی زیست‌محیطی و سبز تبدیل خواهند شد. ورزش ماجراجویی باید از یک سو به‌عنوان پیشرفت درونی در زمینه ورزش‌های مرتبط با خود دیده شود و از طرف دیگر، محبوبیت ورزش‌های ماجراجویی نیاز دارد که در سایر جنبه‌ها در جوامع پیشرفته نیز مشاهده شود (گیل کرسست^۵، ۲۰۱۲، ۱۳۸۳). برایویک (۲۰۱۰) با اشاره به سنت قدیمی در حوزه فعالیت‌های ماجراجویانه و اینکه این ورزش‌ها ایده‌های کلیدی جدیدی را نمایش می‌دهند، بیان کرد که انتظار می‌رود در آینده این ورزش‌ها به رشد خود ادامه دهند و تقسیم‌بندی‌های بیشتری داشته باشند و اینکه نظریه‌های بسیاری از وجود ورزش‌های ماجراجویانه در آینده خبر می‌دهند. چانگ و هوانگ^۶ (۲۰۱۲، ۶۱) با مطالعه انگیزش فعالیت مشتریان پاراگلایدر، به بررسی همبستگی بین مؤلفه‌های متفاوت انگیزشی و رفتاری در مشارکت‌کنندگان پرداختند. یافته‌های پژوهش آن‌ها نشان‌دهنده درک عمیقی از مشارکت مداوم در

-
1. Breivik
 2. Gilchvist
 3. Chalip
 4. West & Allin
 5. Gilchrist
 6. Chang & Huang

صنعت ماجراجویی و اوقات فراغت بود. نایدو^۱، رامسک، سی بالاک و جنیور (۲۰۱۵، ۲۴۴) پیشنهاد کرده‌اند که فعالیت‌های ماجراجویی فرصت‌هایی برای توسعه فردی، حسی فرار از زندگی روزمره، فرصتی برای ارتقای تصور از خویش و برای برخی دیگر، فرصتی برای به‌دست‌آوردن معیار شایستگی‌ها و وجود محیطی امن را فراهم می‌کنند. در پژوهشی دیگر، دایور و آتانگا^۲ (۲۰۱۵، ۱۰) انگیزه گردشگران بین‌المللی و تمایل آن‌ها را به بازدید دوباره از غنای شمالی بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که فرهنگ، جاذبه‌های مقصد، روابط اجتماعی و ماجراجویی چهار عامل مهم هستند که بر تصمیم به بازدید از غنای شمالی تأثیر دارند. همچنین، گردشگرانی که انگیزه ماجراجویی در آن‌ها قوی‌تر است، گردشگران پرتوقعی هستند که انتظارات بیشتری در مقایسه با سایر گردشگران دارند و هرگونه تلاش برای جلب توجه آن‌ها به کشف منابع و جاذبه‌های جدید منجر می‌شود. به عقیده ایمون^۳، برایمر، اورت، کیت، فیلیتی، لیکون و جاکولا (۲۰۱۷)، ورزش‌های ماجراجویی و اکشن اساساً می‌توانند به‌عنوان فعالیت‌هایی تعیین شوند که از طریق کشف خلاقانه تجربیات حرکتی جدید، به‌طور مداوم گسترش پیدا می‌کنند و نیز به‌عنوان تکامل فراتر از مرزهای زیست‌محیطی، جسمی، روانی، اجتماعی و فرهنگی تعیین شوند. این امر نتیجه پیدایش تنوع زیاد سبک‌های مشارکتی و تفاوت‌های فلسفی در درون و بین فعالیت‌هاست.

با وجود علاقه روبه‌رشد موجود در این حوزه، مشاهده می‌شود که ادبیات پژوهشی محدودی در این حوزه وجود دارد. معینی‌فرد، شوشی‌نسب و کاظم‌نژاد (۲۰۱۴) در پژوهش خود درمورد گردشگری ورزشی-تفریحی، راهکارهایی را از قبیل توسعه راهبرد برگزاری رویدادهای ورزشی ملی و بین‌المللی در مناطق دارای ظرفیت گردشگری ورزشی تفریحی، ایجاد سایت‌های مخصوص گردشگری ورزشی تفریحی در مناطق مختلف کشور، تدوین و اجرای نظامی جامع برای آنالیز و ارزیابی مداوم فواید گوناگون گردشگری ورزشی تفریحی برای کشور، معرفی صنعت گردشگری ورزشی تفریحی به جامعه با انجام تبلیغات و بازاریابی در این زمینه، ایجاد نظامی برای معرفی جاذبه‌های گردشگری ورزشی تفریحی در حاشیه رویدادهای ورزشی و تدوین نظامی به‌منظور جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی در گردشگری ورزشی تفریحی را پیشنهاد کردند. در پژوهش دیگری، مجیدی و محرم‌زاده (۲۰۱۶) مزایای ورزش‌های ماجراجویانه در فضاهای باز را به سه بعد شخصی (تجارب جدید، تجارب با خطر زیاد، گریز، موفقیت، دانش و آمادگی جسمانی)، اقتصادی (حداقل سرمایه‌گذاری مالی) و روانی-اجتماعی (اجتماعی‌شدن، وحدت، همکاری و اعتماد) دسته‌بندی کردند. عباسی، رجاییان و اشراقی (۲۰۱۷) نیز تبلیغات و اطلاع‌رسانی، عوامل محیطی، زیرساخت‌ها، امکانات اقامتی-رفاهی و عوامل

1. Naidoo, Ramseook-Munhurrin, Seebaluck, & Janvier

2. Dayour & Atanga

3. Immonen, Brymer, Orth, Keith, Feletti, Liukkonen, & Jaakkola

فرهنگی-اجتماعی، عوامل فنی و ایمنی را مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر جذب توریسم ماجراجویانه در راستای توسعه گردشگری ورزشی استان اصفهان پیشنهاد کردند. مجیدی (۲۰۱۷) به ارائه مدل مشارکت در فعالیت‌های ورزشی ماجراجویانه پرداخت. وی این مدل را به سه بخش تقسیم کرد: قبل از مشارکت (عوامل مؤثر در گزینه‌های مشارکت، ارزیابی ترجیحات، انتخاب و مرحله آماده‌سازی یا نبود مشارکت)، مشارکت (شیوه مشارکت، ویژگی‌های تجارب مشارکت، تعامل با ریسک، تجارب هیجانی، عوامل درونی و بیرونی مؤثر در مشارکت) و پس از مشارکت (برآیندها، ارزیابی مشارکت، تصمیم به ترک مشارکت و مشارکت مجدد و نیز افزایش تجربه). عبدی‌نیان (۲۰۱۷) در پژوهشی در استان اصفهان این یافته‌ها را به دست آورد: هشت قوت که بیشترین آن مربوط به پتانسیل‌های طبیعی بود، ۱۲ فرصت مربوط به قرارگرفتن استان از لحاظ جغرافیایی بود، هشت آینده مطلوب و آرمانی که بیشترین آن مربوط به مقاصد مهم برای تیم‌های ورزشی به منظور برپایی اردوها بود و هفت نتیجه که بیشترین آن مربوط به کاهش نرخ بیکاری و افزایش درآمد برای مناطق بومی بود. گل‌زاده، عبدالله زاده، محمدیان و مدادی (۲۰۱۸) با بررسی نقش زیرساخت‌های منطقه ارسباران در توسعه گردشگری ورزشی به این نتیجه رسیدند که مهم‌ترین فرصت، مرزی بودن منطقه ارسباران در شمال کشور است، مهم‌ترین تهدید وجود سرمایه‌گذاری وسیع در کشورهای همسایه در حوزه گردشگری ورزشی است، مهم‌ترین قوت، امنیت اجتماعی برای برگزاری رقابت‌های ورزشی و مهم‌ترین ضعف کمبود امکانات و تأسیسات تفریحی-ورزشی استاندارد مطلوب در منطقه است. جابری، خزایی و اسدی (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان «تأثیر کیفیت ادراک شده از مقاصد گردشگری ورزشی بر رضایت و تمایل به بازدید مجدد» به این نتیجه رسیدند که ادراک گردشگران از کیفیت مقصد گردشگری ورزشی بر رضایت آنان را تأثیر گذاشته است و این امر بر سطح تمایل گردشگران به بازدید مجدد از آن مقصد تأثیر مثبتی گذاشته است.

گردشگری در هر کشوری چه توسعه یافته و چه در حال توسعه در بردارنده منافع اقتصادی و اجتماعی بسیاری است؛ از این رو، برنامه‌ریزی برای توسعه و گسترش آن از اهمیت فراوانی برخوردار است. با توجه به اهمیت گردشگری که یکی از مهم‌ترین بخش‌های فعالیت‌های ماجراجویانه است و همچنین رشد روزافزون گردشگری ماجراجویانه در سال‌های اخیر، فعالیت‌های ورزشی ماجراجویانه نرخ رشد زیادی در سراسر جهان داشته‌اند. امروزه، دیگر، ورزش‌های رقابتی رایج‌ترین بخش مشارکت در ورزش نیستند. شیوه‌های دیگر ورزش مانند ورزش تفریحی، آمادگی جسمانی و ماجراجویانه به صورت درخور توجهی محبوبیت یافته‌اند و جایگزین ورزش رقابتی شده‌اند (ایمون، برایمر، کیت و لینکون، ۲۰۱۷). در سال‌های اخیر، نقش ورزش‌های ماجراجویانه در ورزش پررنگ‌تر شده است. محبوبیت و رشد بسیاری از ورزش‌های ماجراجویانه در اغلب کشورها در حال سبقت گرفتن از ورزش‌های مرسوم

است (مجیدی، ۲۰۱۷)، اما در کشور ما نبود شناخت کافی و نبود راهبردهای^۱ مدون و مشخص، تاکنون باعث غفلت از این حوزه و ازدست رفتن فرصت‌های منحصر به فرد در ورزش ماجراجویی در کشور شده است. با توجه به فواید فراوان اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و زیست‌محیطی گردشگری ماجراجویی و با درک اهمیت داشتن جامعه‌ای سالم و بانشاط توسط مدیران، برنامه‌ریزان و مسئولان و همچنین تمایل مردم به داشتن تعطیلات و تفریحات فعال و پویا، لزوم توجه به مقوله گردشگری ورزشی ماجراجویانه و توسعه آن در کشور اجتناب‌ناپذیر است (جلالی فراهانی، رحیمی، علیدوست قهفرخی و جعفری حجین، ۲۰۱۶، ۳۵). شرایط اقلیمی در ایران بستر مناسبی برای انواع ورزش‌های ماجراجویانه فراهم آورده است؛ بنابراین، با توجه به بررسی‌ها، با جذب سرمایه‌گذاری‌ها می‌توان از ظرفیت کشور برای گردشگری ماجراجویانه و تخصصی یا به صورت گردشگری ترکیبی بهره جست و علاوه بر ارتقای زیست‌محیطی مناطق ذکر شده از طریق جذب گردشگران به ویژه گردشگران خارجی، سود و منافع بسیاری را جذب اقتصاد ملی و محلی کرد (خاکساری و دهقانی، ۲۰۱۴، ۱). با وجود تلاش زیاد پژوهشگر این مطالعه برای ارائه مستندات در مورد وضعیت موجود فعالیت‌های ورزشی ماجراجویانه در ایران، مطالعات علمی قابل‌استنادی در این زمینه یافت نشد، اما مشاهده‌ها و مصاحبه‌های حضوری با ورزشکاران این حوزه و بررسی‌های انجام شده در فضای مجازی نشان‌دهنده وجود فعالیت‌های گوناگون در مناطق متفاوت کشور است که به فراخور وضعیت جغرافیایی به رشته‌های متفاوتی پرداخته می‌شود. با توجه به اهمیت این ورزش در سال‌های اخیر در بین علاقه‌مندان، صنعت ورزش‌های ماجراجویانه می‌تواند حوزه جالب توجهی برای پژوهش‌کردن باشد. طبیعت سودمند این صنعت که بر شمار زیاد مشارکت‌کنندگان (شرکت‌کننده، حامیان و سرمایه‌گذاران) استوار است، ضرورت درک بیشتر ماهیت این بخش را به دنبال دارد؛ از این رو، در این پژوهش تلاش خواهد شد مدل توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی مبتنی بر نظریه داده‌بنیاد طراحی شود و با تحلیل تأثیر این عوامل بر فعالیت‌های ورزشی ماجراجویانه، به مسئولان، فعالان و پژوهشگران در شناخت و تصمیم‌گیری بهتر در حوزه ورزش‌های ماجراجویانه کمک شود. افزون‌براین، مطالعات انجام شده در این حوزه در کشور بسیار محدود است و اطلاعات ناشناخته در این پژوهش بسیار زیاد خواهد بود؛ از این رو رویکرد این پژوهش در جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها به صورت کیفی انجام خواهد شد؛ بر این اساس، این پژوهش با هدف طراحی مدل توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی مبتنی بر نظریه داده‌بنیاد انجام می‌شود.

1. Strategy

روش‌شناسی پژوهش

از آنجاکه هدف از انجام‌دادن این پژوهش طراحی مدل توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی است، از روش کیفی استفاده شده است؛ براین اساس، نخست به بررسی مبانی نظری و پیشینه پژوهش پرداخته شد؛ بدین صورت که با شناسایی مفاهیم مرتبط با توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی و به‌کاربردن این مفاهیم به غنای کار افزوده شد. سپس، با اجرای مصاحبه و طرح پرسش‌های باز برای اکتشاف و توصیف نگرش مصاحبه‌شوندگان، انبوهی از اطلاعات درمورد گردشگری ماجراجویانه مبتنی بر فعالیت‌های ورزشی ماجراجویانه جمع‌آوری شد. درنهایت، به کمک روش نظریه بر خاسته از داده‌ها طی فرایندی به شیوه کدگذاری باز و محوری، یافته‌های پژوهش دسته‌بندی شدند و مدل توسعه گردشگری ورزشی با تأکید بر فعالیت‌های ورزشی ماجراجویانه طراحی شد. در این پژوهش با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند، در مجموع با ۱۶ نفر از اساتید و خبرگان مصاحبه شد که اطلاعات مناسبی درباره گردشگری ماجراجویانه ورزشی داشتند و بر موضوع نیز مسلط بودند. این تعداد نمونه شامل اساتید مدیریت ورزشی (شش نفر)، افراد باتجربه و نخبه ادارات ورزش و جوانان (پنج نفر)، کارشناسان اداره میراث فرهنگی و گردشگری (سه نفر) و افراد فعال در ورزش‌های ماجراجویانه (دو نفر) بودند که به صورت باز با آن‌ها مصاحبه شد. ویژگی‌های این افراد در جدول شماره یک آمده است.

جدول ۱- مشخصات و ویژگی‌های مصاحبه‌شوندگان

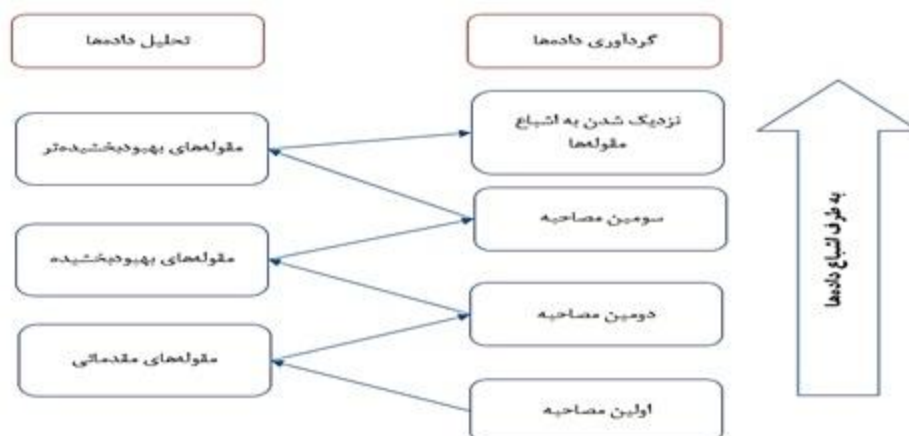
ردیف	نوع ارتباط با موضوع	تحصیلات	شغل
۱	اساتید و پژوهشگران دانشگاهی	دکتری تخصصی مدیریت ورزشی	عضو هیئت علمی دانشگاه
۲	اساتید و پژوهشگران دانشگاهی	دکتری تخصصی مدیریت ورزشی	عضو هیئت علمی دانشگاه
۳	اساتید و پژوهشگران دانشگاهی	دکتری تخصصی مدیریت ورزشی	عضو هیئت علمی دانشگاه
۴	اساتید و پژوهشگران دانشگاهی	دکتری تخصصی مدیریت ورزشی	عضو هیئت علمی دانشگاه
۵	اساتید و پژوهشگران دانشگاهی	دکتری تخصصی مدیریت ورزشی	عضو هیئت علمی دانشگاه
۶	اساتید و پژوهشگران دانشگاهی	دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی	رئیس امور ورزش دانشجویی دانشگاه پیام نور
۷	فعالیت در ورزش ماجراجویانه	کارشناسی	رئیس و مربی انجمن کوهنوردی دانشگاه
۸	فعالیت در ورزش ماجراجویانه	کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی	مربی اسکیت، کارمند دانشگاه
۹	فعالیت در اداره میراث فرهنگی و گردشگری	دانشجوی دکتری جغرافیا	کارمند سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری تهران
۱۰	فعالیت در اداره میراث فرهنگی و گردشگری	کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی	کارمند سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری تهران
۱۱	فعالیت در اداره میراث فرهنگی و گردشگری	کارشناسی	کارمند سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری تهران

ادامه جدول ۱- مشخصات و ویژگی‌های مصاحبه‌شوندگان

ردیف	نوع ارتباط با موضوع	تحصیلات	شغل
۱۲	افراد باتجربه و نخبه‌آدارات ورزش و جوانان	دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی	فعال در زمینه ورزش‌های آبی، کارمند دانشگاه
۱۳	افراد باتجربه و نخبه‌آدارات ورزش و جوانان	دکتری تخصصی	مسئول اردوهای ورزشی، کارمند اداره ورزش و جوانان
۱۴	افراد باتجربه و نخبه‌آدارات ورزش و جوانان	کارشناسی‌ارشد	کارمند اداره ورزش و جوانان، فعال در حوزه گردشگری
۱۵	افراد باتجربه و نخبه‌آدارات ورزش و جوانان	کارشناسی‌ارشد	کارمند اداره ورزش و جوانان، فعال در حوزه گردشگری
۱۶	افراد باتجربه و نخبه‌آدارات ورزش و جوانان	کارشناسی	کارمند اداره ورزش و جوانان، فعال در حوزه گردشگری

روش نمونه‌گیری جامعه آماری بدین‌ترتیب بود که نخست طبق شناخت پژوهشگر و با در نظر گرفتن اهداف پژوهش، با خبرگان منتخبی که شایستگی پاسخ به پرسش‌های مطرح‌شده را داشتند، مصاحبه شد. سپس، آن‌ها خبرگان دیگری را معرفی کردند تا نمونه‌گیری ادامه یابد. سؤال‌های مربوط به بخش مصاحبه شامل پنج سؤال کلی بود: به نظر شما گردشگری ماجراجویانه ورزشی دارای چه ضرورت‌ها و چالش‌هایی است؟ از دیدگاه شما گردشگری ماجراجویانه ورزشی دارای چه موانعی است؟ چه بسترهایی برای توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی باید وجود داشته باشد؟ راهکارهای توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی چیست؟ گردشگری ماجراجویانه ورزشی چه پیامدهایی به دنبال دارد؟

با توجه به شیوه گردآوری اطلاعات، چنانچه هدف از مصاحبه، اکتشاف و توصیف نگرش‌های مصاحبه‌شونده باشد و نیز با در نظر گرفتن زمان و منابع در دسترس، ۱۰ تا ۱۵ نمونه برای مصاحبه کافی خواهد بود (کوال^۱، ۱۹۹۶). در این پژوهش، در مصاحبه نه به بعد تکرار مشاهده شد و در مصاحبه ۱۴ اشباع حاصل شد، اما به دلیل اطمینان از داده‌های دریافتی مصاحبه تا نفر ۱۶ ادامه یافت. مراحل رسیدن به اشباع نظری در شکل شماره یک نمایش داده شده است.

شکل ۱- گردآوری و تحلیل داده‌ها به صورت زیگزاگ (بازرگان، ۱۳۸۹)

در این پژوهش از دو مرحله استفاده شد. مرحله نخست شامل روش کدگذاری باز بود؛ به این صورت که برای مفهوم‌سازی داده‌ها و تحلیل اطلاعات، یکی از روش‌ها استفاده از کدگذاری باز است تا با استفاده از آن بتوان داده‌ها را در مقوله‌های مشخص دسته‌بندی کرد. در مرحله کدگذاری باز مفاهیم از عمق داده‌ها به سطح آورده می‌شوند. همچنین، تحلیلگر به نحوه شکل‌دهی مقوله‌ها و ویژگی‌های آن‌ها می‌پردازد (کوربین و استراوس، ۲۰۰۸). در مرحله بعد فرایند کدگذاری محوری انجام شد. کدگذاری محوری فرایند تبدیل مفاهیم به مؤلفه‌هاست. برای این کار، نظریه‌پرداز مفهومی از مجموعه مفاهیم مرحله کدگذاری باز را به‌عنوان مقوله انتخاب می‌کند و طی فرایندی سایر مفاهیم هم‌معنی را به آن مرتبط می‌کند. بدین دلیل این کدگذاری، محوری قلمداد می‌شود که حول محور یک مقوله پژوهش صورت می‌گیرد. همچنین، در کدگذاری انتخابی به تعیین طبقه محوری، مقولات شرایطی، استراتژی و فرایند پرداخته می‌شود. معمولاً طبقه محوری پدیده مورد بررسی در پژوهش است که در این پژوهش گردشگری ماجراجویانه ورزشی است؛ براین اساس، آن، طبقه محوری در نظر گرفته شد و سایر طبقات به‌عنوان مقولات شرایطی (علی، زمینه‌ای و مداخله‌گر)، استراتژی و پیامدی بررسی شدند. مدل نظری یا رویکرد سیستماتیک، رویکرد کوربین و استراوس (۲۰۰۸) است. برای بررسی روایی، یافته‌های پژوهش به مشارکت‌کنندگان ارائه شد، آن‌ها متن نظریه را مطالعه کردند و نظرهای آن‌ها اعمال شد. در پایان، این پژوهش توسط اساتید مطالعه و بازبینی شد و مواردی برای اصلاح یا تغییر نظر نهایی بیان شد. پایایی داده‌ها و درستی تمام گام‌های پژوهش، از طریق نشان‌دادن مسیر تصمیم‌های پژوهشگران و با قراردادن تمامی داده‌های خام، تحلیل‌شده، کدها، مقوله‌ها، فرایند مطالعه، اهداف اولیه و سؤال‌ها در اختیار اساتید و نیز با حسابرسی دقیق

صاحب‌نظران تأیید شد. برای محاسبه پایایی بازآزمون، معمولاً از بین مصاحبه‌های انجام‌شده، چند مصاحبه برای نمونه انتخاب می‌شود. هریک از مصاحبه‌ها در فاصله زمانی کوتاه و مشخصی دو بار کدگذاری می‌شوند و سپس، کدهای مشخص‌شده با یکدیگر مقایسه می‌شوند. این روش برای ارزیابی ثبات کدگذاری پژوهشگر به کار می‌رود. در هریک از مصاحبه‌ها، کدهایی که در فاصله زمانی مشابه با یکدیگر هستند، با عنوان «توافق» و کدهای غیرمشابه با عنوان «نبود توافق» مشخص می‌شوند. روش محاسبه پایایی بازآزمون به صورت رابطه زیر است:

$$\text{درصد توافق درون موضوعی} = \frac{\text{تعداد توافقات} \times 2}{\text{تعداد کل کدها}} \times 100$$

در پژوهش حاضر سه مصاحبه از میان مصاحبه‌ها انتخاب شد و یکی از پژوهشگران در فاصله یک ماه آن را کدگذاری کرد. نتایج این کدگذاری در جدول شماره دو ارائه شده است. نتایج جدول شماره دو نشان می‌دهد که تعداد کل کدها در این سه مصاحبه برابر با ۶۸ مورد و تعداد توافق برابر با ۲۷ تاست. براساس رابطه، درصد توافق درون‌موضوعی پایایی برابر با ۰/۷۹ است که مناسب است.

جدول ۲- پایایی بازآزمون

شماره مصاحبه	تعداد کل کدها	تعداد توافق	پایایی
۴	۲۱	۹	۰/۸۵
۱۰	۲۳	۹	۰/۷۸
۱۶	۲۴	۱۰	۰/۸۳
مجموع	۶۸	۲۷	۰/۷۹

نتایج

استراتژی کدگذاری براساس کدگذاری سطر به سطر انجام شد؛ به این ترتیب که تقریباً به هر سطر از متن تایپ‌شده مصاحبه یک کد اختصاص یافت. کدگذاری داده‌های اولیه شامل سه مرحله بود: ۱- کدگذاری باز، تعداد ۹۳ کد، ۲- کدگذاری محوری، ۲۳ مفهوم و ۳- کدگذاری انتخابی که در آن برمبنای تجزیه و تحلیل اطلاعات به دست آمده، شرایط علی با عنوان ضرورت‌ها و چالش‌ها، شرایط مداخله‌گر با عنوان موانع، شرایط زمینه‌ای با عنوان بسترها، استراتژی‌ها با عنوان راهکارها و همچنین پیامدها یا نتایج با عنوان اثرات گردشگری ماجراجویانه ورزشی نام‌گذاری شدند؛ بنابراین، هریک از این موارد در این بخش بررسی می‌کنیم. ضرورت‌ها و چالش‌های گردشگری ماجراجویانه

ورزشی در قالب پنج مفهوم کلی تدوین شد که عبارت‌اند از: اجتماعی و فرهنگی، اشتغال مبتنی بر کارآفرینی، مدیریت هیجان، مدیریت ارتباطات و زیرساخت‌ها.

جدول ۳- ضرورت‌ها و چالش‌های گردشگری ماجراجویانه ورزشی

ارتقای شادی و نشاط اجتماعی	•	اجتماعی و فرهنگی
کاهش آسیب‌ها و انحراف‌های اجتماعی	•	
وجود نمدهای آداب و رسوم و فرهنگ محلی جذاب	•	
تمایلات فرهنگی اجتماعی گردشگری	•	
ایجاد اشتغال و درآمدزایی	•	اشتغال مبتنی بر کارآفرینی
تسهیل توسعه همه‌جانبه و پایدار	•	
جایگزینی منبع جدید کسب درآمد به جای منابع نفتی	•	
گسترش مبادلات	•	ضرورت‌ها و چالش‌ها
مدیریت انرژی و هیجان	•	
مدیریت هیجان	•	
دوری از زندگی تکراری	•	مدیریت ارتباطات
نیاز و تمایل به تفریح و سرگرمی	•	
ارتباط با محیط اطراف	•	
ارتباط با انسان‌های هم‌دیدگاه	•	زیرساخت‌ها
مدیریت روابط با انسان‌های با روش زندگی متفاوت	•	
وجود جاذبه‌های طبیعی در مسیر افراد	•	
وجود زیرساخت‌های ایمنی	•	
وجود فضاهای متفاوت جغرافیایی	•	شرایط آب‌وهوایی چهارفصل
شرایط آب‌وهوایی چهارفصل	•	

در قسمت بعد به ارائه موانع گردشگری ماجراجویانه ورزشی می‌پردازیم. در این بخش شش مفهوم کلی به‌عنوان «موانع» شناخته شد که عبارت‌اند از: اداری-مدیریتی، امکانات و تجهیزات، فردی، مالی و اقتصادی، امنیتی، روساخت‌ها و نیز اطلاع‌رسانی. در هر کدام از این مفاهیم عواملی اثر دارند که در جدول شماره چهار گزارش شده‌اند.

جدول ۴- موانع گردشگری ماجراجویانه ورزشی

• مسائل امنیتی	اداری- مدیریتی	موانع
• جواز حضور گردشگران در برخی مناطق		
• سرمایه‌گذاری بخش خصوصی		
• کنترل نشدن و نگهداری نشدن تجهیزات		
• تفکر جامع استراتژیک و نظام‌مندی گردشگری		
• کیفیت و استاندارد اماکن تفریحی	امکانات و تجهیزات	
• لباس و تجهیزات فردی مناسب		
• امکانات و تأسیسات تفریحی و ورزشی استاندارد		
• امکانات و خدمات رفاهی جانبی	فردی	
• تحمل و پذیرش تعارض‌های فرهنگی		
• آگاهی افراد از ورزش‌های هیجان‌انگیز		
• تفاوت‌های فرهنگی بین گردشگران و جامعه میزبان	مالی و اقتصادی	
• حمایت مالی دولتی		
• وضعیت اقتصادی و معیشتی		
• هزینه زیاد استفاده از ورزش‌های ماجراجویانه		
• مشکلات موجود در سرمایه‌گذاری و تخصیص هزینه‌ها	امنیتی	
• امنیتی‌بودن برخی مناطق گردشگری		
• محدودیت‌های قانونی در ورزش‌های ماجراجویانه		
• تخلفات و جرم و جنایت در اطراف مقاصد گردشگری	روساخت‌ها	
• اسپانسرینگ مالی		
• راهنمایان ماهر و آموزش‌دیده و نیروهای متخصص		
• وب سایت‌های گوناگون درمورد مسائل فرهنگی-ورزشی	اطلاعرسانی	
• ارائه اطلاعات آب‌وهواشناسی		
• معرفی جاذبه‌های مکانی و رشته‌های ماجراجویانه		
• نبود پیوند بین دانشگاه و مسئولان اجرایی		
• معرفی و تبلیغ مقاصد گردشگری ورزشی ماجراجویانه		

بخش چهارم یافته‌ها به بسترهای توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی مربوط است. در این قسمت چهار مفهوم کلی قوانین و آیین‌نامه، فرهنگی و اطلاعاتی، آکادمیک و نیروی انسانی متخصص به‌عنوان بسترهای توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی شناخته شد که هرکدام دربرگیرنده عوامل متفاوتی هستند (جدول شماره پنج).

جدول ۵- بسترهای توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی

ایجاد صندوق ضمانت در حوزه گردشگری ورزشی	•	قوانین و آیین‌نامه	بسترها
قوانین مربوط به برداشتن موانع فرهنگی	•		
تسهیل سرمایه‌گذاری بخش خصوصی	•		
دریافت مجوز از وزارت ورزش، منابع طبیعی و میراث فرهنگی	•		
تدوین قوانین حمایتی درمانی برای گردشگران ماجراجویانه	•	فرهنگی و اطلاعاتی	
آموزش مردم محلی برای شیوه برخورد با گردشگران	•		
ایجاد و توسعه بخش نرم‌افزاری	•		
تشکیل انجمن ورزش‌های ماجراجویانه در کشور	•	پشتوانه علمی و دانشگاهی	
تمرکز و توجه مراکز دانشگاهی به گردشگری ورزش ماجراجویانه	•		
توسعه آموزش‌های علمی و کاربردی	•		
پژوهش در زمینه ورزش‌های ماجراجویانه	•		
تشکلات نظام‌دار گردشگری ماجراجویانه	•	نیروی انسانی متخصص	
استفاده از تجربیات و سیاست‌های کشورهای موفق	•		
بهره‌گیری از توانمندی نیروی انسانی در مناطق گردشگری	•		
ارتقای راهنمایان گردشگری و حضور در کلاس‌های بین‌المللی	•		
فراهم کردن نیروی متخصص مدیریتی	•		

پس از اینکه بسترهای توسعه شناسایی شدند، به شناسایی راهکارهای توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی پرداختیم. براساس نتایج ارائه‌شده در جدول شماره شش، مدیریت ایمنی، آموزش و فرهنگ‌سازی، مدیریت اماکن و رویداد و نیز مدیریت کیفیت و نوآوری به‌عنوان راهکارهای توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی شناسایی شدند.

جدول ۶- راهکارهای توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی

استانداردسازی مکان‌های گردشگری ورزشی ماجراجویانه	•	مدیریت ایمنی	راهکارها
بالابردن کیفیت خدمات و تجهیزات	•		
بهبود وضعیت ایمنی و امنیت مقاصد گردشگری	•		
تسهیلات و امکانات مطلوب و باکیفیت	•		
افزایش و تضمین امنیت و ایمنی منطقه ورزش‌های ماجراجویی	•		

ادامه جدول ۶- راهکارهای توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی

ایجاد درک کلی از آینده این صنعت	•	آموزش و فرهنگ‌سازی	
تربیت و توانمندسازی نیروهای متخصص	•		
ایجاد بانک اطلاعاتی	•		
احداث اماکن گردشگری ماجراجویانه	•	مدیریت اماکن و رویداد	راهکارها
برگزاری دوره‌ای و منظم مسابقات ورزشی ماجراجویانه	•		
پایش فضای جغرافیایی	•		
فعال کردن آژانس‌های تخصصی	•		
فعال کردن بیمه گردشگری	•		
مکان‌یابی و شناسایی جاذبه‌های گردشگری ورزشی	•		
احداث مراکز ورزشی متنوع مجهز به امکانات فعالیت‌های ماجراجویی	•	مدیریت کیفیت و نوآوری	
برگزاری تورهای گردشگری ماجراجویانه با رویکرد خلاقانه	•		
بهره‌برداری از قابلیت‌های گردشگری	•		
طراحی مسیرهای ماجراجویانه	•		

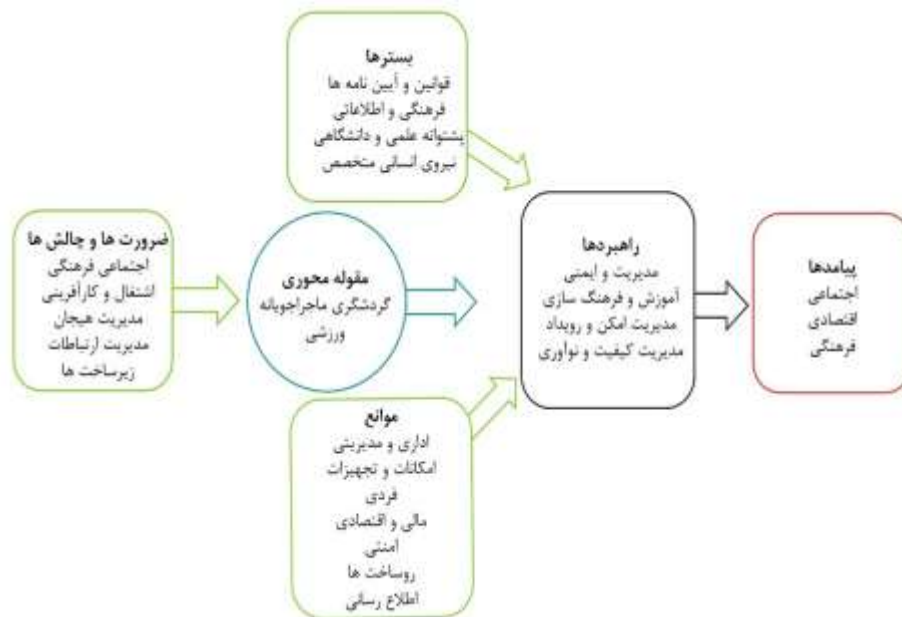
درنهایت، در جدول شماره هفت به بررسی اثرات گردشگری ماجراجویانه ورزشی پرداختیم و سه اثر کلی (اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی) شناسایی شد که بر توجه به اهمیت گردشگری ماجراجویانه ورزشی متمرکز می‌شود.

جدول ۷- اثرات گردشگری ماجراجویانه ورزشی

افزایش چرخش مالی	•	اقتصادی	
ایجاد زمینه افزایش ورود ارز به کشور	•		
ایجاد فرصت‌های شغلی جدید	•		
بهبود وضعیت اقتصاد مقاصد گردشگری	•		
تنوع‌بخشی به فعالیت‌های اقتصادی و گردشگری	•		
افزایش تعاملات افراد محلی	•	اجتماعی	اثرات
ایجاد بستر یادگیری اجتماعی	•		
گذراندن اوقات فراغت	•		
سلامت اجتماعی جامعه	•		
کسب شهرت منطقه جذب گردشگر	•		
نشاط و بالندگی اجتماع	•		

ادامه جدول ۷- اثرات گردشگری ماجراجویانه ورزشی

افزایش تعاملات و تبادلات فرهنگی	•	اثرات فرهنگی
بهبود زیرساخت‌های فرهنگی	•	
کمک به تحکیم وحدت ملی از طریق گسترش ارتباطات و گردشگری ورزشی	•	
حفظ هویت فرهنگی و شناخت فرهنگ‌های گوناگون	•	

شکل ۲- مدل توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف طراحی مدل توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی براساس روش داده‌بنیاد انجام شد. پنج بخش اصلی یافته‌های این مدل شامل ضرورت‌ها و چالش‌ها، موانع، بسترها، راهکارها و اثرات گردشگری ماجراجویانه ورزشی می‌شود. در ادامه درباره یافته‌های پژوهش بحث می‌کنیم. در مورد ضرورت‌ها و چالش‌های گردشگری ماجراجویانه ورزشی، مهم‌ترین عوامل را عوامل اجتماعی و فرهنگی، اشتغال مبتنی بر کارآفرینی، مدیریت هیجان، مدیریت ارتباطات و زیرساخت‌ها تشکیل دادند. از آنجاکه گردشگری فراتر از یک صنعت، به پدیده‌ای اجتماعی-اقتصادی در سطح جهانی تبدیل شده است، باید توجه کرد که بخش ورزشی گردشگری نیز می‌تواند به‌عنوان پدیده‌ای

اجتماعی-اقتصادی اهمیت فراوانی داشته باشد (امری، ۲۰۱۰، ۲۲۰). عباسی و رجائیان (۲۰۱۷) عوامل فرهنگی-اجتماعی را از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر جذب گردشگر ماجراجویانه در راستای توسعه گردشگری ورزشی می‌دانند. دایور و آتانگا (۲۰۱۵) نیز در پژوهش خود روابط اجتماعی را به‌عنوان عاملی مهم از علل گردشگری دانسته‌اند؛ بنابراین، عوامل اجتماعی و فرهنگی می‌توانند ضرورت پرداختن به گردشگری ماجراجویانه را تحکیم بخشند. براساس یافته‌های پژوهش می‌توان بیان کرد که گردشگری ماجراجویانه برمبنای ورزش با درگیر شدن افراد در محیطی پر از شور و نشاط و به دور از زندگی روزمره می‌تواند موجب ارتقای شادی و نشاط اجتماعی شود. در عصر حاضر، گردشگری ماجراجویانه سفر، ورزش و تفریحات را به‌همراه دارد. می‌توان بیان کرد که فعالیت‌های ماجراجویانه احساسات، هیجان‌های قوی و ریسک را در خود دارند که به‌ندرت می‌توان در ورزش‌های دیگر یافت (برایویک، ۲۰۱۰، ۲۶۰). درواقع، افراد با پرداختن به گردشگری ماجراجویانه ورزشی بیشتر به‌دنبال کشف ناشناخته‌ها هستند و این اشتیاق رسیدن به هیجان آن‌ها را به درجه‌ای از شور و نشاط می‌رساند. علاوه‌بر نشاط اجتماعی، گردشگری ماجراجویانه ورزشی به‌دلیل داشتن ظرفیت تفریح سالم، آسیب‌ها و انحراف‌های اجتماعی را نیز می‌تواند کاهش دهد. این امر زمانی اتفاق می‌افتد که افراد به‌جای درگیر شدن در مشکلات زندگی خود را درگیر فعالیتی می‌کنند که علاوه‌بر پیوند دادن آن‌ها با سلامتی جسمی، باعث دوری آن‌ها از بسیاری از آسیب‌های اجتماعی می‌شود. همچنین، با توجه به انعکاس سنن محلی جذاب و منحصربه‌فرد در مکان‌های گردشگری و علایق فرهنگی-اجتماعی گردشگران برای آشنایی با تفاوت‌های فرهنگی، به ضرورت وجود گردشگری ماجراجویانه پی می‌بریم. علاوه‌بر مطالب ذکرشده، از دیگر ضرورت‌های توجه به گردشگری ماجراجویانه ورزشی، اشتغال مبتنی بر کارآفرینی است. گردشگری در هر کشوری اعم از توسعه‌یافته و درحال توسعه، شامل منافع اقتصادی و اجتماعی بسیاری است؛ بنابراین، تأکید بر کارآفرینی برای زمینه‌سازی اشتغال پایدار از عوامل مهم محسوب می‌شود که می‌تواند از طریق گردشگری ماجراجویانه ورزشی تحقق یابد؛ از این‌رو، برنامه‌ریزی برای توسعه و گسترش آن از اهمیت فراوانی برخوردار است، اما برنامه‌ریزان و دست‌اندرکاران باید به این نکته توجه داشته باشند که از یک‌طرف ضروری است مقدمات و زمینه‌های گردشگری ماجراجویانه ورزشی فراهم شود، اما این امر مهم نباید به‌صورتی انجام پذیرد که روح استقلال شخصیتی و خودهدایتی‌بودن ورزش‌های ماجراجویانه خدشه‌دار شود (ایمون، برایمر، کیت، محمدیان و مدادی، ۲۰۱۷). ظرفیت کارآفرینی از طریق توسعه و تثبیت گردشگری ماجراجویانه ورزشی می‌تواند زمینه درآمدزایی را برای افراد متعددی به‌دنبال داشته باشد و موجب توسعه چندجانبه و پایدار مناطق گردشگری ماجراجویانه از طریق تنوع‌بخشی به بازار رقابتی گردشگری شود. با رجوع به برخی منابع و همچنین نظرهای

مصاحبه‌شوندگان پژوهش حاضر، می‌توان ابزار کرد که گردشگری ماجراجویانه و فعالیت‌های ورزشی ماجراجویانه یکی از راهکارهای تنوع‌بخشی به این بازار است. در واقع، گردشگری ماجراجویانه یکی از بخش‌های گردشگری است که در دو یا سه دهه اخیر رشد چشمگیری داشته است و یک شریک در بازار بین‌المللی گردشگری است و اساس آن بر ماجراجویی است که عواید بسیاری برای دنیای اقتصاد دارد (وجادیونویک، سبیک و جاکسیمویک، ۲۰۱۳، ۹۹). به نظر می‌رسد صنعت گردشگری از طریق گردشگری ماجراجویانه ورزشی می‌تواند به‌عنوان یکی از جایگزین‌های جدید کسب درآمد به‌جای منابع نفتی در کشور ما باشد. این صنعت در نهایت می‌تواند باعث گسترش مبادلات مالی شود و توسعه اقتصادی را به‌همراه داشته باشد. آنچه از نتایج مصاحبه‌ها و کدهای استخراج‌شده برمی‌آید، نشان می‌دهد گردشگری ماجراجویانه می‌تواند موجب ارتباط با محیط اطراف، ارتباط با انسان‌های هم‌دیدگاه و مدیریت روابط با انسان‌های با روش زندگی متفاوت شود و از این طریق مقدمات پیشرفت روابط و تحکیم دوستی‌ها را فراهم کند. ورزش‌های ماجراجویی می‌توانند به‌عنوان فعالیت‌هایی تعریف شوند که از طریق کشف خلاقانه تجربیات حرکتی جدید به‌طور مداوم گسترش پیدا کنند و نیز به‌عنوان تکامل فراتر از مرزهای زیست‌محیطی، جسمی، روانی، اجتماعی و فرهنگی تعریف شوند (ایمونن و برایمر، کیت، محمدیان و مدادی، ۲۰۱۷). زمانی که ورزش‌های ماجراجویانه و گردشگری ماجراجویانه در جریان باشند، شناخت افراد از دیگران به میزان درخور توجهی افزایش می‌یابد و موجب شکل‌گیری روابط قوی‌تر در اجتماع خواهد شد. وجود جاذبه‌های طبیعی در مسیر افراد، یک مکان ورزشی را فراهم می‌کند که به توجه بسیار نیاز دارد و به این مناطق و مسیرها باید توجه شود تا افراد بیشتری را جذب خود کند؛ در نتیجه، توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی می‌تواند از وجود زیرساخت‌ها ناشی باشد که این زیرساخت‌ها از نظر ایمنی باید تأمین شوند تا محیطی امن ایجاد کنند. شرایط اقلیمی در ایران بستر مناسبی را برای انواع ورزش‌های ماجراجویانه فراهم آورده است؛ بنابراین، با توجه به بررسی‌ها با جذب سرمایه‌گذاری‌ها می‌توان از ظرفیت‌های کشور برای گردشگری ماجراجویانه و تخصصی یا به‌صورت گردشگری ترکیبی بهره‌گرفت (خاکساری و دهقانی، ۲۰۱۴، ۱)؛ براین‌اساس، وجود فضاهای گوناگون جغرافیایی و شرایط آب‌وهوایی چهارفصل در کشور ما می‌تواند یکی از اساسی‌ترین قوت‌های گردشگری باشد و می‌توان در فصل‌های متفاوت از نقاط گوناگون کشور برای توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی بهره برد.

اما باید بیان کرد که برای توسعه گردشگری مبتنی بر ورزش‌های ماجراجویانه موانعی نیز وجود دارد. براساس یافته‌های پژوهش حاضر که از مصاحبه‌ها استخراج شده است، موانع توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی شامل موانع اداری-مدیریتی، امکانات و تجهیزات، فردی، مالی و اقتصادی، امنیتی، روستاها و اطلاع‌رسانی است؛ برای مثال، مسائل مرتبط با امنیت محیط گردشگری

ماجرای جوانی باید تأمین شود. اختلال در امنیت می‌تواند سبب ترجیح به دوری افراد از گردشگری ماجراجویانه شود و برای مشارکت‌کنندگان نیز آسیب‌زا باشد؛ بنابراین، باید سیاست‌های امنیتی برای مناطق مستعد گردشگری ماجراجویانه ورزشی در نظر گرفته شوند. به دلیل ناشناخته ماندن گردشگری ماجراجویانه، متأسفانه بخش خصوصی نیز به سرمایه‌گذاری در این نوع گردشگری علاقه‌ای ندارد این مورد به‌عنوان مانع توسعه گردشگری ماجراجویانه مبتنی بر فعالیت‌های ورزشی می‌تواند شناخته شود. کنترل‌نشدن و نگهداری نشدن تجهیزات در مناطق گردشگری ماجراجویانه باعث آسیب به آن‌ها و از بین رفتنشان می‌شود که نه تنها هزینه‌های سنگینی را در بخش گردشگری متحمل می‌شود؛ بلکه به دلیل از بین رفتن منابع و تجهیزات، مشکلات اساسی دیگری را به همراه خواهد داشت. ضعف در تفکر جامع و استراتژیک می‌تواند به‌عنوان یک مانع در توسعه گردشگری ماجراجویانه معرفی شود که به دلیل نبود آشنایی با اثرات گردشگری ماجراجویانه و نبود آشنایی و تخصص‌نداشتن مدیران تصمیم‌گیرنده در مناطق گردشگری اتفاق خواهد افتاد. ناآگاهی افراد از ورزش‌های هیجان‌انگیز یکی از دیگر موانعی است که باید بررسی شود و توسط برنامه‌های آموزشی مرتفع شود. تفاوت‌های فرهنگی میان گردشگران و جامعه میزبان می‌تواند آسیب‌زا باشد؛ بنابراین، آموزش به افراد محلی در نحوه برخورد با گردشگران می‌تواند راهکاری برای رفع این مانع در نظر گرفته شود. همچنین، بنا بر هزینه‌بر بودن این نوع گردشگری و فعالیت‌های ورزشی این بخش، به وضعیت اقتصادی و معیشتی مردم می‌تواند به‌عنوان مانع توجه شود. در واقع، هزینه زیاد استفاده از ورزش‌های ماجراجویانه باعث می‌شود که افراد کمتری به این ورزش‌ها و این نوع گردشگری ملحق شوند. مشکلات موجود در سرمایه‌گذاری و تخصیص هزینه‌ها راه توسعه گردشگری ماجراجویانه را با چالش‌هایی همراه می‌کند؛ بنابراین، رفع این موانع می‌تواند کمک درخور توجهی به توسعه گردشگری ماجراجویانه کند. برای کمبود راهنمایان ماهر و آموزش‌دیده و نیروهای متخصص و نبود وبسایت‌های متفاوت درباره مسائل فرهنگی-ورزشی و معرفی گردشگری ماجراجویانه ورزشی باید اقداماتی انجام شود تا این کمبودها رفع شوند و موانع موجود از بین بروند یا حداقل کاهش یابند. مشکلات مربوط به حوزه اطلاع‌رسانی مانند ارائه اطلاعات آب‌وهواشناسی، معرفی جاذبه‌های مکانی و رشته‌های ماجراجویانه و معرفی و تبلیغ مقاصد گردشگری ورزشی ماجراجویانه موجب می‌شوند این ورزش‌ها ناشناخته بمانند یا در صورت بهره‌مندی از آن‌ها، اتفاق‌های غیرمعمولی روی دهند.

بنابراین، برای رسیدن به موفقیت در حوزه گردشگری ماجراجویانه ورزشی باید بسترهایی را فراهم کنیم. براساس یافته‌های پژوهش، بسترهای توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی عبارت‌اند از: قوانین و آیین‌نامه، فرهنگی و اطلاعاتی، پشتوانه علمی و آکادمیک و نیروی انسانی متخصص. در بخش قوانین و آیین‌نامه‌ها می‌توان با ایجاد صندوق ضمانت در حوزه گردشگری ورزشی میزان

سرمایه‌گذاری در این بخش را افزایش داد و از طریق قوانین مربوط به برداشتن موانع فرهنگی راه را برای استفاده عموم مردم از مناطق گردشگری ماجراجویانه ورزشی هموار کرد؛ بنابراین، می‌توان با بسترسازی در این زمینه مانند تسهیل سرمایه‌گذاری در بخش خصوصی، به میزان درخور توجهی موجب حمایت بخش خصوصی از گردشگری ماجراجویانه ورزشی شد. بخش خصوصی می‌تواند با سرمایه‌گذاری در بخش‌های گوناگون گردشگری، اجرای مسابقات و ... به‌عنوان حامی در کنار دیگر بخش‌ها فعالیت داشته باشد. دریافت مجوز از وزارت ورزش و جوانان، منابع طبیعی و میراث فرهنگی به‌عنوان بسترهای قانونی برای فعالیت در این زمینه می‌تواند به فعالان در این زمینه کمک بسیاری کند. تدوین قوانین حمایتی درمانی برای گردشگران ماجراجویانه در ورزش از دیگر بسترهای لازم برای این حوزه است. بسترسازی در بخش فرهنگی و اطلاعاتی شامل آموزش مردم محلی در زمینه شیوه برخورد با گردشگران و جذب آن‌ها برای بازگشت مجدد و تبلیغات، ایجاد و توسعه بخش نرم‌افزاری به‌منظور آشنایی مردم با گردشگری ماجراجویانه و داشتن بانک اطلاعات از بسترهای توسعه گردشگری ماجراجویانه است. همچنین، تشکیل انجمن ورزش‌های ماجراجویانه در کشور می‌تواند مرجعی برای پیگیری تخصصی فعالیت‌های ماجراجویانه باشد. علاوه بر ایجاد انجمن‌ها، هدایت و راهبری رشته‌های دانشگاهی مرتبط با گردشگری ورزش ماجراجویانه برای تمرکز بر این موضع و انجام‌دادن کارهای پژوهشی و آموزشی در این حیطه، توسعه آموزش‌های علمی و کاربردی، پژوهش در زمینه ورزش‌های ماجراجویانه و تشکلات نظام‌دار گردشگری ماجراجویانه ورزشی می‌توانند به هموارشدن راه جذاب گردشگری کمک کنند. این بسترها در شرایطی می‌تواند مفید باشند که نیروی انسانی متخصص و متعهد مدیریتی در رأس تصمیم‌گیری‌ها قرار گیرند. مدیران این بخش می‌توانند با استفاده از تجربیات و سیاست‌های کشورهای موفق و بهره‌گیری از توانمندی نیروی انسانی در مناطق گردشگری به مفیدبودن اقدامات و تصمیم‌ها کمک کنند. ارتقای سطح راهنمایان گردشگری و حضور در کلاس‌های بین‌المللی و استفاده از تجارب کشورهای دیگر می‌تواند بستر رسیدن به توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی باشد.

بنابراین، برای توسعه گردشگری راهکارهایی براساس یافته‌های پژوهش در قالب چهار مفهوم مدیریت ایمنی، آموزش و فرهنگ‌سازی، مدیریت اماکن و رویداد، مدیریت کیفیت و نوآوری ارائه می‌شود. معینی‌فرد، شوشی‌نسب و کاظم‌زاده (۲۰۱۴) نیز برخی از این راهکارها را در پژوهش خود بیان کرده‌اند، اما در این پژوهش، در بخش ایمنی راهکارهای استانداردسازی سایت‌های گردشگری ورزشی ماجراجویانه، بالابردن کیفیت خدمات و تجهیزات، بهبود وضعیت ایمنی و امنیت مقاصد گردشگری، تسهیلات و امکانات مطلوب و باکیفیت و نیز امنیت زیاد منطقه ورزش‌های ماجراجویی پیشنهاد می‌شود. در بخش آموزش و فرهنگ‌سازی، ایجاد درک کلی از آینده این صنعت و تربیت و

توانمندسازی نیروهای متخصص می‌تواند بهترین راهکار برای توسعه ورزش ماجراجویانه باشد. در بخش مدیریت اماکن و رویدادها، احداث اماکن گردشگری ماجراجویانه و برگزاری دوره‌ای و منظم مسابقات ورزشی ماجراجویانه باعث جذب افراد می‌شود. مکان‌یابی و شناسایی جاذبه‌های گردشگری ورزشی و پایش فضای جغرافیایی برای پیدا کردن مناطق مستعد ورزش‌های ماجراجویانه و فعال کردن آژانس‌های تخصصی گردشگری به روند توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی سرعت می‌بخشد. فعال کردن بیمه گردشگری نیز از راهکارهای توسعه است که به سیستم یکپارچه مدیریت نیاز دارد؛ البته مدیریت کیفیت و نوآوری از طریق احداث مراکز ورزشی متنوع مجهز به فعالیت‌های ماجراجویی، برگزاری تورهای گردشگری ماجراجویانه با رویکرد خلاقانه، بهره‌برداری از قابلیت‌های گردشگری و طراحی مسیرهای ماجراجویانه می‌توانند به جذابیت ورزش‌های ماجراجویانه کمک کنند.

در نهایت، باید ذکر کرد که در صورت به‌کاربردن راهکارها و انجام‌دادن درست آن‌ها و با توجه به بسترهای توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی می‌توان شاهد آثار اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آن بود. یافته‌های این پژوهش با نتایج پژوهش‌های مجیدی و محرم زاده (۲۰۱۶)، چانگ و هوانگ (۲۰۱۲) و نایدو، رامسک و جانپور (۲۰۱۵) همسوست. در بخش اقتصادی، به‌دنبال افزایش گردش مالی حاصل از جذب گردشگر، افزایش زمینه ورود ارز به کشور توسط توریست‌ها، ایجاد فرصت‌های شغلی جدید در مناطق مستعد گردشگری و در پی آن بهبود وضعیت اقتصادی مقاصد گردشگری و همچنین تنوع‌بخشی به فعالیت‌های اقتصادی و گردشگری هستیم. در زمینه آثار اجتماعی می‌توان به افزایش تعاملات افراد محلی، ایجاد بستر یادگیری اجتماعی، پرشدن اوقات فراغت، سلامت اجتماعی جامعه، کسب شهرت منطقه جذب گردشگر و نشاط و بالندگی اجتماع اشاره کرد. گردشگری ماجراجویانه آثاری فرهنگی نظیر افزایش تعاملات و تبادلات فرهنگی، بهبود زیرساخت‌های فرهنگی، تحکیم وحدت ملی، حفظ هویت فرهنگی و شناخت فرهنگ‌های گوناگون می‌تواند داشته باشد. با توجه به اهمیت گردشگری ورزشی ماجراجویانه و عوامل مؤثر در آن و با توجه به اینکه کشور ایران قابلیت‌ها و ظرفیت‌های طبیعی فراوانی برای رشد این صنعت دارد، مدیران و برنامه‌ریزان بخش گردشگری ورزشی و ورزش کشور باید برای شکل‌گیری و توسعه این صنعت تلاش کنند تا در آینده‌ای نزدیک شاهد توسعه این صنعت و بهره‌مندی از منافع گوناگون آن در کشور باشیم.

References

1. Abbasi, S., Rajayan, B., & Ishraqi, H. (2017). Investigating and prioritizing adventure tourism attraction strategies in order to develop sport tourism in Isfahan

- province. Paper presented at the Second International Conference on Applied Research in Physical Education and Sport Sciences, Tehran, Iran. (Persian).
2. Abdi Nian, F. (2017). Analysis of the status of sport tourism in adventure activities of Isfahan province using the model SOAR. 2nd International Conference on Management and Business, Tabriz. (Persian).
 3. Bazargan, A., (2010). An introduction to qualitative and mixed methods researches. Different approaches in the behavioral sciences (2nd ed.). Tehran: Didar Publication. (Persian).
 4. Breivik, G. (2010). Trends in adventure sports in a post- modern society. *Sports in Society*, 13, 260-73.
 5. Chalip, L., & Costa, C. (2006). Building sport event tourism into the destination brand: Foundation for a general theory. In H. Gibson (Ed.), *sport tourism: Concept and theories* (86-105). London: Routledge.
 6. Chang, H. M., & Huang, Y. T. (2012). Paragliding adventure recreation consumers' activity motivation, enduring involvement and their involved behavior. *Journal of International Management Studies*, 7(2), 61-74.
 7. Clough, P., Mackenzie, Mallabon, E., & Brymer, E. (2016). Adventurous physical activity environment: a mainstream intervention for mental health. *Sports Medicine*, 46(7), 963-8.
 8. Corbin, J., & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. 3rd ed.; Los Angeles, CA: Sage Publications Inc. 358.
 9. Dayour, F., & Atanga, A. C. (2015). Why they go there: International tourists' motivations and revisit intention to Northern Ghana. *American Journal of Tourism Management*, 6, 10-5.
 10. Emery, P. (2010). Past, future major sport event management practice: The practitioner perspective. *Sport Management Review*, 5, 220-300.
 11. Eraqi, M. (2014). Responsible tourism management as an integrated approach for enhancing the standards of living of local people in Egypt. *International Journal of Services and Operations Management*, 17(1), 3-17.
 12. Gilchrist, P. (2012). Beyond the brink: Beachy head as a climbing landscape. *International Journal of the History of Sport*, 9(10), 1383-404.
 13. Golzadeh, M., Abdollahzadeh, Gh. H., Mohammadian, H., & Medadi, S. (2018). Investigating the influence of Arasbaran region on the development of sport tourism. *Geography and Planning*. 22(63), 241-63. (Persian).
 14. Immonen, T., Brymer, E., Orth, D., Keith, D., Feletti, f., Liukkonen, J., & Jaakkola, T. (2017). Understanding action and adventure sports participation: An ecological dynamics perspective. *Sports Medicine*, 3(18), 1-7.
 15. Jaber, A., Khazae, J., & Asadi, H. (2018). The effect of perceived quality of sport tourism intent on the satisfaction and willingness to revisit. *Sport Management*, 10(1), 17-32. (Persian).
 16. Jalali Farahani, M., Alidoust Ghahfarrokhi, E., & Jafari Hajin, A. (2016). Model of tourism development in international events in the field of sports of volleyball. *New Approaches to Sport Management*, 4(13), 35-47. (Persian).

17. Juan, G. B., & Wiston, A. R. (2010). Tourism as a determinant of long run economic growth. *Journal of Policy Research in Tourism Leisure and Events*, 2(1), 6-28.
18. Khaksari, A., & Dehghani, M. (2014). Adventure tourism capacity in Iranian displays using techniques SWOT. *Journal of Tourism Management Studies* 9(27), 1-22. (Persian).
19. Kvale, S. (1996). *Interviews: An introduction to qualitative research interviewing*. Thousand Oaks, CA: Sage
20. Majidi, Ch. (2017). Model participating in adventure sport activities (Unpublished doctoral dissertation), Kharazmi University, Tehran. (Persian).
21. Majidi, Ch., & Moharamzadeh, M. (2016). Strategy for adventure sports development in Sanandaj using swot analysis. *Research in Sport Management and Motor Behavior*, 12(28), 27-44. (Persian).
22. Moeinifard, M. R., Shoushinezab, P., & Kazemnejad, A. (2014). Strategies for the development of recreational sports tourism in Iran. *Journal Management and Development of Sports*, 3(2), 1-17. (Persian).
23. Mousavi Gilani, S. R., Asadi, H., & Sajjadi, S. N. (2012). Market segmentation sports tourism in Iran for foreign tourists and a model of the target market. *Sport Managment*, 12, 39-57. (Persian).
24. Naidoo, P., Ramseook-Munhurrun, P., Seebaluck, N. V., & Janvier, S. (2015). Investigating the motivation of baby boomers for adventure tourism. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 175, 244-51.
25. Prayag, G., & Ryan, Ch. (2011). The relationship between the push and pull factors of a tourist destination: The role of nationality and analytical qualitative research approach. *Current Issues in Tourism*, 14(2), 121-43.
26. Rahbari, S., & Goodarzi, A. (2017). Study and prioritization of sport tourism attractions in Isfahan province. *Urban Tourism Quarterly*, 2, 81-98. (Persian).
27. Vujadinovic, S., Sabic, D., Joksimovic, M., Golic, R., Gajic, M., Zivkovic, L., & Milincic, M. (2013). Possibility for mountain-based adventure tourism: The case of Serbia. *Bulletin of Geography. Socio-economic Series* 19, 99-111.
28. West, A., & Allin, L. (2010). Chancing your arm: The meaning of risk in rock climbing'. *Sport in Society*, 13, 1234-8.

استناد به مقاله

کریمی، جواد، سلطانیان، لیلا، و بجانی، ابوالفضل. (۱۳۹۹). طراحی مدل توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی براساس نظریه داده بنیاد. *مطالعات مدیریت ورزشی*، ۱۲ (۶۰)، ۸۲-۶۱. شناسه دیجیتال: 10.22089/smrj.2019.6327.2288

Karimi, J., Soltanian, L., & Bejani, A. (2020). Designing the Model of the Development of Adventure Sports Tourism: Grounded Theory. *Sport Management Studies*. 12 (60): 61-82. (Persian). DOI: 10.22089/smrj.2019.6327.2288

Designing the Model of the Development of Adventure Sports Tourism: Grounded Theory

J. Karimi¹, L. Soltanian², A. Bejani³

1. Ph.D. Student in Sports Management, Razi University (Corresponding Author)
2. Ph.D. Student in Sports Management, Razi University
3. Ph.D. of Sports Management, Allameh Tabataba'i University, Tehran

Received: 2018/09/04

Accepted: 2019/05/08

Abstract

The purpose of this study was to design the Model of the Development of Adventure Sports Tourism via Grounded Theory. This research conducted using qualitative method with semi-structured interviews with 16 people including professors and experts in sport management (6 people), experienced and elite sports and youth departments (5 people) and experts from the Department of Cultural Heritage and Tourism (3 people)) And active people in adventure sports (2 people) who were selected using purposeful sampling. Data were collected by reviewing the previous researches and semi-structured interviews. For face and content validity, the findings of the research were presented to the participants and their points of view was applied to the theory. The method used to examine reliability was an intra-subject agreement method. The average agreement within the subject was 0.79. Based on the findings, the needs and challenges in this research include social and cultural, entrepreneurship-based employment, excitement management, communications management and infrastructure; barriers including administrative management, facilities, personal, financial and economic, security, infrastructure, information; The basics include rules and regulations, cultural and informational, academic and human resources specialists; solutions include safety management, education and culture, event management and quality management, and innovation, including economic, social and cultural impacts. Therefore, it is suggested that, in order to develop adventure sports tourism, based on the identified factors, management policies should be established to promote adventure sports tourism.

Keywords: Development, Data Foundation, Tourism, Adventure, Sports.

-
1. Email: karimi3488@gmail.com
 2. Email: leilasoltanian20@gmail.com
 3. Email: abolfazlbejani@gmail.com